

دیوه ئابووریيەکەی ھېرشى

مووشەکى ئىران بۇ سەر ھەولىر

17-01-2024

نۇوسىرەكان

مەحمۇود بابان

كۈرتە : ئامانجى راستەقىنەي ئىران بىنگەي موساد و كەسانى ئىسراييلى و ئەمرىكى نىيە لە ھەرىمى كوردستان، بەلکو تىكىدانى سەقامگىرييە كە كارىگەرى تەواو لەسەر پىشىكەوتنى كەرتە جىاوازەكان لە ھەرىمى كوردستان، بەتايبەتىش كەرتى خانوبىرە و وزە دادەنەت.

شهوی 15 له سهر 16ی کانوونی دووه‌می 2024 به هه‌مان شیوه‌ی شهوی 13ی ئاداری 2022، جاریکی دیکه سوپای پاسدارانی کۆماری ئیسلامی ئیران مالی يه‌کیک له سه‌رمایه‌داره‌کانی هه‌ریمی کوردستان و هه‌ولیزی پاچه‌ختن کرده ئامانج، که جگه له زيانه مادیه‌کان، مندانلیکی خوار يه‌ک سال و سه‌رمایه‌داره‌که بوخوی و بازگانیکی کريستانی عیراقی گیانیان له ده‌ستدا و چند که‌سی دیکه له خیزان، مندانل، خزمه‌تگوزار و پاسه‌وانه‌کانیش له هیزش‌که‌دا بريندار بوون.

وهزاره‌تی ده‌ره‌وهی ئه‌مریکا هیزش‌که‌ی به بیباکانه وەسف کردووه که تییدا خەلکی سفیل، ژن و مندانل له نینو ماله‌که‌ی خوباندا. پاساوی هیزش‌که‌ی ئیران، چیروکیکی نه‌سەلمىنراوی هه‌بۇونى ئیسرائیله له هه‌ولیز، به‌لام به ئامانج‌گرتنى، منالیکی يه‌ک سالان و باوكه‌که‌ی له مالی خۇیدا پرسیاریکی گەوره له سهر هؤنینه‌و ۋېزانیبیه‌کە چیروکی هیزش‌کانی هه‌ولیز داده‌نىت. ئامانج راسته‌قینه‌ی ئیران بىنكەی موساد و كەسانی ئیسرائیلى و ئه‌مریکی نیيە له هه‌ریمی کوردستان، بەلکو تىكdan سەقامگىرييە که كارىگەرى تەواو له سهر پىشكەوتى كەرتە جياوازه‌کان له هه‌ریمی کوردستان، بەتاچىھەتىش كەرتى خانووبەرە و وزه داده‌نىت. كەرتى خانووبەرە رىزەی 28% كۆي وەبرەھىنان له هه‌ریمی کوردستان پىكىدەھېننیت و گۈزمه‌ى وەبرەھىنان به‌كمىت لە 17 سال گەيشتىووه‌تە سەرروو 18.9 مiliار دۆلار و به دەيان مiliار دۆلارىش له كەرتى وزه نهوت و گازدا وەبرەھىنان كراوه. لەراستىدا، بەدەر له رەھەندە سىياسى، ئەمنىيەکانى هیزش‌کان، هەلۇوه‌سته‌کردن له سهر ديووه ئابوورىيەکە ئەم جۇرە هیزشانه پېبايەخە و دیویکی دیکەي هیزش بالىستىي ئیران بۇ سەر مالى سه‌رمایه‌داران له هه‌ولیز دەردەخات كە شايانى هەلۇوه‌سته له سەر كردنە.

بۇچى كۆمپانياکانى كەرتى خانووبەرە و وزه بە ئامانج‌کراون؟

بەپى داتاکانى دەسته‌ي وەبرەھىنان، كۆي گىشتى سەرمایه‌گۈزارى له كەرتە جياوازه‌کانى وەبرەھىناندا (2006-2023) له هه‌ریمی كوردستان 67 مiliار دۆلار، كە 18.9 مiliار دۆلار لە كەرتى خانووبەرە بۇوه. هه‌رۇوها، 41 مiliار دۆلار له 67 مiliار دۆلار وەبرەھىنان كەرتە جياوازه‌کاندا كراوه لە پارىزگاي هه‌ولیز و سەنتەرى پارىزگاكەدا بۇوه.

گرووبى كۆمپانياکانى فالكۆن گرووب به‌هاوبەشى له‌گەل كۆمپانيا و وەبرەھىنەرە نىوخۇيى و دەركىيەکانى دیکە له هه‌ریمى كوردستان و هه‌ولیز پاچەخت، توانىيان ژېرخانى كەرتى خانووبەرە بەتەواوى بگۇرن و بىبەنە قۇناخىكى نويى تەلارسازى و بىناسازىيە، بەتاچىھەتىش لەپۇوو بىناتنانى پرۇزەکانى نىشته‌جىبۈونەنەو.

پىشىرە دەزەيى، خاوهنى فالكۆن گرووب كە له دواى بىناتنانى ئىمپايدەرەوە تواني ژېرخانى خانووبەرە له هه‌ولیز بىاتە قۇناخىكى نوى و سىماى نوى به هه‌ولیز بىات. لەراستىدا، ئەکەر بىكەرپىتەو بۇ ئە 18.9 مiliار دۆلارى كە له كەرتى خانووبەرەدا وەك وەبرەھىنان ئەنجامدراوه، لەماوهى 17 سالى رابردوودا، ئەوا سەرروو 11 مiliار دۆلاري له كەرتى خانووبەرە پارىزگاي هه‌ولیز بۇوه، كە بەدلنىيەبەو پرۇزەکانى فالكۆن گرووب پىشەنگى لەم بوارەدا دەكتات. فالكۆن گرووب لە 16 كۆمپانيا پىكىدىت كە له بوارى بىناسازى و بازركانىدا كار دەكەن و پىچەوانە ئەھوھى كە بانگەشەي بۇ دەكرىت كۆمپانياكە هيچ كارىكى تايىھەتى له بوارى هەنارده‌كىنى نهوت و وزهدا نىيە كە له هەندىكى ميديا و كەنالى نافەرمى نزىك له سوپاي پاسداران ئاماژە پىدرارو.

لە 13 ئادار 2022 شدا سوپاي پاسداران به‌هه‌مان پاساو هېزشىكى مووشەكى كرده سەر مالى شىخ باز بەرزنجى سەرمایه‌دار و بازركانى كەرتى وزه كە خاوهندارىتى كۆمپانىا كار گرووب و كاتى رووداوه‌كە له قسەکانى بانوو شىخ بازەوه، كە چەند رۆزىك دواي هېزشەكە قسەي بۇ رووداو كردووه بەپۇونى پاساوەکانى كۆمارى ئیسلامى بۇ هېزش بالىستىي بۇ سەر هه‌ولیز و مالىيان رەتندەكانەوە كاتىكى كە [دەلىت](#)، "كەس نە بدەتowanى له شوپىنى خۇي بوجەستىت، چونكە پەنچەرەكان ورد ببۇون. ئە و شەوه ئەوه دۆخى ئىمە بۇوه. هەر پىلاۋىكىمان كەوتە بەردەست له پىمان كرد و هەر قەمىسىلە كەمان كەوتە بەر دەست له بەرمان كرد؛ لە نىيۇ باچەكەدا بۇوين و مووشەكە كانمان بە ئاسماھەوە دەبىنى كاتىك بەسەرماندا تىيەدەپەرىن".

لەراستىدا، كۆمپانىا كار گرووب و به‌هه‌مان شىوه‌ي كۆمپانيا نىوەدەولەتىيەکانى IOC رۇلى سەرەكى له بەرەو پىشىردنى كەرتى نهوت و كاز و تەنانەت پالاوتىدا هەبۇوه، كە هەر لە سەرەتاوه توانىيەتى فۇناخىكى نوى له هه‌ریمی کوردستان بەئىنەتە ئاراوه. بۇ نموونە، كۆمپانىا كار گرووب له دواى 2003 وە توانىيەتى بەرەھەمەنەن و پالاوتى وزه له هه‌ریمی کوردستان دەستپېكىات و پەرەي پىبدات. ئىستا كار گرووب نزىكى 100 هەزار بەرمىل نهوتى رۆزانە بەرەھەمەنەن دەستپېكىات و سەرروو 100 هەزار بەرمىل نهوتى خاودەپالىۋىت بۇ بەرەھەمەكانى وەك بەنزىن، نهوتى سېپى و قىر و هەند، كە ئەم بەرەھەمانه له نىوخۇودا بەكاردەھەنرېن و تەنانەت هەنارده‌ي پارىزگاكانى

ههرووهها، رۆزان دواي هیئشەكەي دوو سال رابردوو لىكدانەوهى جياواز و گرىدانەوهى جياواز بۇ هیئشەكە كرا، بهلام ج چېرۆكە نیوخۇبىيەكان و ج پاساو و چېرۆكەكانى كۆمارى ئىسلامى راست دەرنەچۈون. ئەو ليژنەي لىكۆلىنەوهىي كە حكومەتى عىراق لەسەر رووداوهەكە پىكىيەننا، دواي دوو مانگ لە راپورتىكدا ئەنجامەكانى خىستەرپۇو و **گۇتى**، "ھىچ بەلگەيەك يان ئامرازىك لە شويىنى هیئشە مۇوشەكىيەكەي دەولىز نەدۇزراوهەتەوە كە ئاماژە بە چالاکى سىخپۇرى بىكەت، ئەو ھاولاتىبىيە عىزاقىيەنەي لە رووداوهەكەدا زيانيان بەركەتوووه، مافى ئەوهەيان ھەيە داواي قەرهبۇو لە ئىران بەكەن". ھەربۇيەش چاوهپواندەكرىت ئەوهى شەھى رابردووش بەھەمان شىيۇو بىت، كە ئەمجارە لە ئەنجامى هیئشەكەوە لەنیو قوربانىيەكان سەقىل (پىاۋ و ڙن و مەندال) ھەن.

كۆتايى

ھیئشەكانى شەھى رابردوو بە بەراورد بەھەن زۇوتە كاتەوە زۇوتە كرايە سەر مالى سەرمایەدارەكەي بوارى خانووبەرە، كە جگە لە رەھەنەت ئابورىيەكەي كە لىرەدا ئاماژەكى بۆكرا، ئەوا بۇ ترسانى زياترى خەلک و ئاگاداربۇونى خەلک و ھاونىشتىمانيان لە ھەریمى كوردىستان و ھەولىز بۇو.

راڭەيادنى بەرپرسىيارەتى دواي كەمتر لەماوهەكە بە **لەدوانى جياواز** و دروستىكراو لە پىشت ھیئشە مۇوشەكىيەكانەوە ئەمجارەيان ھىچ لەو راستىبىيە ناگۇرپىت كەوا خەلکى سەقىل و بەتايىبەتىش مەندالىكى تەمەن كەمتر لە يەك سالان لەزېر دار و پەردوووي خانووبەرە دۇزرايەوە، كە دىمەنەكان بەردەست و ناخ ھەزىنن. ئەوهەش راستىبىيە كەوا ھەریمى كوردىستان و بەتايىبەتىش ھەولىزى پايتەخت بەجياواز لە تەھاوى ناوجەكە (نېوھەرەست و باشۇورى عىراق) قۇناخىكى نوېي لەبوارى وزە و خانووبەرە دەستپېكىردبۇو كە بە بەراورد بە ھەموو كەرتەكانى دىكە تەھاوا جياواز بۇو. ھەربۇيەش بەدلنىيەبەوە دووبارەبۇونەوهى ھىئشە مۇوشەكىيەكانى سوبای پاسداران مەترىسى جىدى دەخاتەسەر ئەو كەشەي بۇ ئەم دوو كەرتە جياوازەكانى دىكەش رەخساوه و كاردەكانە سەر بابەتى مانەوە و نەمانەوهى و بەرهەيىنەران و سەرمایەدارانىش لە ھەریمى كوردىستان.

لەكۆتايدا، دەشىن بىزىن چېرۆكە ئىرانييەكەي پىشت ئەو ھىئشانە كە زادەتى ترس و خەباڭ بەرامبەر ئىسراييل شىتىكە و راستىبىيەكانى سەر زەھى لە ھەولىزىش شىتىكى دىكەن كە پىوپىستە سەرنجيان بەدەينى.